

չելի չարիքներու ընկալան շինելով իրենց սեպհական ձեռքերով կը խնայան մատող սրտերու մէջ բողոքած ամեն նորաթիւթի աղնի ձգտումներու ու կը սպաննեն այդ դեռատի հրեշտակներու խոստմանից ապագան:

Վարիչ մարմինները—հոգաբարձուները դատաւարութիւն են դպրոցական ներքին կանոնադրութեան չհսկելուն և խղճամբով ու բարոյական բարձր գաղափարներով սնած ու տոգորուած ուսուցիչներու ընտրութեանց մասին ըրած անտարբեր վերաբերութիւններուն համար: Սյուր աշխարհի ամեն մեծ կալէ քաղաք մէջմէ Սոփոմ-Գոմորն է, ու տղան իւր ամեն մէկ քայլին կարող է պատահիլ գայթակղել տեսարաններու ու դէպքերու: Ուրեմն դպրոցին միջավայրն ալ մեծ կարեւորութիւն ունի տղուն բարոյականութեան վրայ:

Երջանկալիչատակ ներքէս պատրիարք ուղեց Պոլսոյ մէջ զուտ ազգային կեդրոնական կրթական հաստատութիւն մը ղեկնելու, որ կարենար մրցիլ Պոլսոյ ու սրբաբանական մէջ հաստատուած օտար բարձր վարժարանաց հետ ու կարենար ժամանակէն բոլոր պահանջմանց բաւականին գոհացում տալ: Սքանչելի յոյսով մէջը ստ, բայց, գործողութեամբ, տեղի: Դալթֆոլտ ու Լուստֆոլտ կեդրոնական դպրոցներու դատաւարութեան վերջին քանի շաբաթներու ընթացքին համար, որուն շուրջն ամեն տեսակ անառականացներով լի էր: Գաւառացի ու պոլսեցի տղան ամեն օր մի քանի անգամ ստիպուած էր անցնիլ այդ փողոցներէն: Կը հարցնենք, ինչ աղնի նկարագրի տէր մէկը կրնայ լինիլ այդ խեղճ դպրոցականը... Ապա, վարժապետներ, որոնք իրենց դասերը բարոյախոսութեամբ համեմտելու տեղի, դատարանին մէջ իրենց անձնական թշնամիները կանուանակեն, անոնց աքաղաքները կը ընտելանան, կը խորհեն ու անոնց դէմ չայոյնութեանց տարափներ կը թափեն,—այդ դպրոցականը, կըսենք, ամեն սուրբ դպրոցումներ առաջուր ըրած՝ չպիտի լինի կատարելով իմաստակ մը, յամառ ու յիմար ջղային մը, ու վերջն այդ տղան ինչո՞ւ սիրահարութեանց շմանուի, ինչո՞ւ իւր մեծերը,

երկրորդ՝ հետաքրքրական է իմանալ, թէ ինչո՞ւ ինչ անպատճառ «քեղափոխական» թերթի ներկայացուցիչ է կարծում: «Որովհետեւ, նկատեց նա, ես կարծում էի, որ դուք միայն յեղափոխական թերթեր ունէք»: Ես նրան բացատրեցի, որ մենք բազմաթիւ գրական թերթեր ունենք: «Մի՞թէ, դարձեալ մամուլ հարցնեց նա, բայց ես լսել էի, որ ձեզ հակերի իրաւունք չեն տալիս ձեր հայրենիքում ձեր լեզուով խօսելու և գրելու, ուստի դուք հայերը ստիպուած էք տնտեսական և քաղաքական խնդիրներ հրատարակել...»:

Ահա ձեզ հայկական մտաւոր կեանքի, գրականութեան և կուլտուրայի պատկեր մի օտարազգու երևակայութեամբ նկարագրուած:

Ես միշտ կըրկնիլ եմ—որովհետեւ օտարները ժամանակ չունեն կամ չեն ուզում ծանօթանալ մեր ներքին և արտաքին կեանքի հետ՝ մենք ինքներս պիտի աշխատենք այդ անիւր: Այդ տեսակէտից Ս. Բաճ. Մարտիանի գործըն աբժանի է շնորհակալութեան:

Մի քանի հայ «էմպրիանտներ» պարբերաբար տպում են ֆրանսիական թերթերում և մասագրներում հայոց կեանքի, գրականութեան, պատմութեան և քաղաքական դէպքերի մասին: Այդ կողմից չեղածու է Պարիզի տարածուած կիսամսեայ «Revue des Revues»-ն («Հանդէս Հանդիսից»): Այստեղ քանիցս երեւցել են յօդուածներ հայերի մասին և նոյն իսկ թարգմանութիւններ հայերէնից: Վերջին համարներից մէկում մեզ անձնած Վ. Mok-Bede (Երեմի հայ օմն) խմբագրութեան ուղղուած համեմակով հասկացնում է ֆրանսիացիներին, որ ֆրանսիայէն լիզուին առաջները, շատ էր տարա-

ծնողներն ու եկեղեցւոյ հոգեւոր պետերը շարժամարդէ, ինչո՞ւ իւր կրօնը ու եկեղեցին իրեն օտարութիւններ ու կեղծիքներ չհնկատէ, քանի որ իւր ընտանեկան ու դպրոցական յարկերուն տակ անմիաբանութիւնն ու անզուսպ կըրքը սանձարձակ կը գործեն, ու ինքը կը տեսնէ ու կը լսէ զանոնք: Այս երևոյթները կարելի է վերագրել մեր ցերեկօթիկ վարժարաններու համար ալ, որոնք ամեն օր աւելի վտանգաւոր կերպով ենթարկուած են աննպատակ հանգամանքներու:

Յայտնի է թէ մարդու մէջ չարիքն աւելի ուժով ու արթուն է ու առաւելութիւն ունի բարեաց վրայ: Տղու մը, տաժանելի ջանքերով երկար տարիներու ընթացքին մէջ, ուսուցուած բարին ու լաւը կարող է մէկ վայրկեանի վտանգաւոր կամ գործով կամ խօսքով ու շնչանալ ու այդ բարեաց վրայ յաղթող հանդիսանալ: Ուսուցիչներ, որոնք խղճմբով երկար տարիներ աշխատած են լաւ քաղաքացիներ ու բարեբաւոյ մարդ չիլի իրենց յանձնուած տղան, տեսած էք որ անոր ծնողաց կամ շար ընկերաց մէկ վատ արարքն ու տնտեսականութիւնն անոր գոյութիւնն ու ընտանեկանութիւնն հիմն ի վեր տապալած է իսկոյն: Յետ այնու աշխատէ, պատժէ, սպառնացիլ որ ուղղութեան բերեա զայն. անկարելի է, քեզ դէմ կը դնէ, ուսուցիչ ու ծնողք մտիկ չընեն, կըմտաւանայ. եթէ քիչ մ'ալ նեղես, յանգիմանես, վարժարանը կիսակատար կը թողու, տունէն կը հեռանայ. որովհետեւ կուրացած է իւր կըրքերուն մէջ, յաղթուած է չարիքին ու իւր սրտին մէջ կըրք առած հրեշտակները չընդունելու կը խորհի, առանց ուղիղութեան ամեն յորդոր ու խրատներու, աղաչանք ու զրատ խօսքերու: Ու այդ կը շարունակէ իւր շար ընթացքն իրեն ու ազգին անպէտք ու անօգուտ տարը մը լինելով, մինչև որ օր մ'ալ զգաստանայ. այլ յայնժամ ի դուր, որովհետեւ անպատեղ ծառ մ'է նա: Եթէ երկուքէն հրեշտակները վաղ գնն ուղղութեամբ աշխատեն, դարձեալ անօգուտ պիտի լինին անոնց ջանքերը: Տեսած եմ ու կը ճանաչեմ մատի վրայ համբուրելը

Ժուրջի հոգեւորական վարժարանէ մը ընթերցաւոր մը կը պատմէր ինձ. «Ենթ որ վարժարանն էի ու ընթացաւոր ալ եղայ, բաւական ժամանակ դեռ կ'աշխատէի ինչ կամ աղջկան մը երեւոյնայի, կարծելով թէ անոնք դիւպիտի յանդիմանեն իմ յանգիմանս համար: Կամայ կամայ երբ ընկերակա՛նութեան մէջ մտայ ու ընտանեկան կարգ ու կանոններու ու քաղաքական կան ձեռնուր քիչ շատ ընտելացայ ու անաւանդ երբ ամուսնացայ, յայնժամ զգացի թէ ուժեղ կամքի ու լաւ նկարագրի տէր մէկը լինելով հանդերձ լաւ ալ հայր մը եղած եմ ի շնորհ հոգեւոր վարժարանի մէջ ստացած ողջմիտ դաստիարակութեանն ու կրօնագիտութեանն: Ու կը վկայեմ, թէ այդպէս ալ էր. որովհետեւ որչափ որ գիտեմ, լինի երեսուցանեմ իմ զաւակներս, ընտանեկանս ու զաւակներս: Պոլսոյ Կեդրոնականի Կիլի-

Ժուրջի հոգեւոր դէմ, որոնք քիչ մէջ իսկ մաշում են հոգիս: Բայց անհանգստութիւնը սրտին մէջ խորը պոռթկոյններ է արոււմ. Միայնակ եմ ես արեւօր: Բայց զգում եմ, որ մէկն իմ մօտով գնում է, բայց չեմ կարող որոշել, թէ ո՞վ է, որովհետեւ նա ուղիղ կէս քայլ հեռու իմ յետեւից է գալիս: Ես այսպէս, երբ ուղու եմ, որ նայեմ նրա երեսին, անծանօթն ամեն անգամ ծածկում է երեսը իւր թաշկինակով, կարծես ուզում է թիւթ սրբել: Յանկարծ ինձ թւում է, որ ես գնում եմ փողոցի արեւոտ կողմով և որ այդ անծանօթն իմ ստուերն է, որը յետեւում է ինձ սպիտակ պատի վրայով: Գարնանային սառը շունչը քիչի հարթուել է պատճառում. ինչո՞ւ նոյն հարթուել չի ստանում իմ ստուերը: Դեռ երբեք ստուերս ինձ ծանրութիւն չէր պատճառել, բայց այս անգամ նա ինձ բոլորովին աւելորդ է թւում: Հազիւ ունիմ նոր շորեր և թարմ ձեռնոցներ: Ստուերս մեղադրում է, գոհատ է, աղքատի տպաւորութիւն է արոււմ: Ինչո՞ւ նա ինձ հետեւում է այս լոյս-արեւոյզ օրը, երբ ես գնում եմ ընդառաջ իմ սիրուհուն:

Ահա եկաւ սիրուհին, ամբողջովին լուսադարձուած. ժպտում է... և կարծես նրա աչքերի մէջ արտասուք է ցուում: Նրա ձեռքերն երկու վարդ կայ,—մէկը դեղին, միւր կարմիր: Ինձ մեկնեց գեղին վարդը: Իսկ կարմիրը, որի չիւղը բոլորովին լցուած է ծակոտիներով, պահում է իւր կրծքի վրայ:

—Ինչո՞ւ կարմիր վարդն էլ ինձ չիս տալիս,—հարցնում եմ ես:

—Ամենը մի անգամից չեմ տալ,—պատասխանում է նա և ժպտում:

—Իսկ կարմիր վարդը,—հարցնում եմ ես այդ ժպտաւոր ընկեր մէջնմանց այն ժը-

կիւր... քաղաքացի աշակերտի մը եղբայրը, որ գիշերօթիկ վարժարանի մը ընկերակից էր, օր մը տխրութեամբ կը սկսէր ինձ. «Յօրմէ» նամակ ստացայ, որով կըլայտէ ինձ թէ, կեդրոնական վարժարան գտնուած եղբայրս մի՞նչու ու վերջնականապէս թողած է որդեւորութեան, ու այլ ևս իրեն ծախսերը չպիտի ուղարկէ, որովհետեւ անբարոյական տեսակեր կըլայտէ եղբեր, ու այս իրողութիւնը հօրս բարեկամներն իրեն հաղորդեցին: Այնթապի Ամբերկեան Կոլէջի աշակերտ մը կըսէր. «Կոլէջին մէջ ամեն բանի մէջ յանդուգն աղայ մը կար: Գիշեր մը պառկած ժամանակնիս դիմը դրեցիք որ անգամ մը ննջարանին մէկ ծայրէն միւսը միկ վազէ. ու, ի դարձացումն ամենուս, շուշացաւ կատարելու: Պոլսոյ կայսերական լիւսի (մէթըր սուլթանի) աշակերտ մը, որ Կադըքօյի (Պոլիս) բարձր դասակարգի մը դասակն էր՝ կըպատմէր. «Ամեն շաբաթ օր յետ կէս աւուր ու կըրկնի օրերուն ազատ էինք, եթէ ուղեւոր, դուրս կամ մեր տունն անցնել: Այս միջոցին սիրունիկ աղջկան մը զգլխից դէմքը խեղցաւ առաւ: Սոսալ սիրահարական յարաբերութիւն մշակել անոր հետ, ու կը հաւատացնեմ քեզ, որ քիչ ժամանակէն բանաստեղծական սքանչելի նամակներ կըլղէի իրի: Ու նա ալ ինձ: Բայց, շտապն ըսելով, յետաձուտ դասերէս ետ մնալ սկսայ ու այս տարի ալ չկրցայ դատարան փոխել, որովհետեւ քննադատութեամբ արքայազն լուս էր: Ու այդ տղան այս դէպքը պարծանքով ու անտարբերութեամբ կը պատմէր ինձ, որովհետեւ հարուստ էր: Պոլսոյ Գլխաւոր Երան վարժարանի աշակերտ մը կըսէր. «Ամեն անգամն որ քանի մը հողի մէկ եղած տնօրէնէն հրաման կ'ունէիք դուրս երթալ պատելու համար, կը նախընտրէիք կիլիկիոյ ու աղջկանի մը լաւագոյնը վայր մը, ու սիրունիկ օրերուցայ աշակերտները կընտրէիք՝ փոխաբար ձեռք անոնց համար ներքին ստանալով»:

Այս իրական տղերք կարգացող ամեն դպրոցական անհատ թերեւս ոչինչ համարէ զայն դեռ իւր կիտցած ու տե-

պտին, որով ժպտում են Լէօնարդո-դա-Վինչիի կիլիկիոյ:

Ես ուզում էի բռնել նրա ձեռքերը, բայց նա ինքն առաւ ձեռք: Եւ այսպէս իրար ձեռքից բռնած, երեսներին նշման, անցանք փողոցով: Եւ դիտութեամբ թոյլ տուի, որ նա գնայ աւելի հեռու, որ կողմէն իմ ստուերը: Նա կըրկնի իմ ստուերի վրայ, և ստուերն անայտա-ցաւ:

Երազը՝ ժամանակից էլ շատ արագ է վազում:

Փողոցը, որով գնում էինք, մնում էր նոյնը, ինչ որ էր առաջ՝ զատաշարման լուս և կարմիր վառարկապատի ետեւից երեւցող պարտէզներով: Բայց նրանում կար և մի նոր բան էլ: Անյայտացիլ էր ձիւնը, անյայտացիլ էին կապոյտ գոյնն անդադարձնող փոքրիկ լճերը: Գտնարիս գարուն էր: Ծառերը լիովին զարդարուել էին և թփերը լցուել խորը կօկոններով: Յանկարծ միջեց. Ահա. ևստարիմ քիչ միջոցով մէջ, աների փոքրիկ դռները թուր էին ինչպէս սեռն ծակում և մի ծերունի՝ լեղաւորման երկար լոյսը ձեռնի այստեղ այնտեղ վտարում էր լապտերները:

Մենք կանգնած էինք տան մուտքի առաջ: Այդ այն տունն էր, որտեղ ես շատ վաղուց է, որ այդ տունն արդէն անյայտացիլ է երկրի երեսից իւր պարտիքով, իւր բազմաթիւ թփերով... Մենք կանգնած էինք խաւարի մէջ, մի մեանց ինչ-որ փափսմով էինք, և ժամանակը համարյոք համարյոք առաջ էր վազում կատաղած:

—Իսկ կարմիր վարդը,—հարցնում եմ ես այդ ժպտաւոր ընկեր մէջնմանց այն ժը-

կիւր... քաղաքացի աշակերտի մը եղբայրը, որ գիշերօթիկ վարժարանի մը ընկերակից էր, օր մը տխրութեամբ կը սկսէր ինձ. «Յօրմէ» նամակ ստացայ, որով կըլայտէ ինձ թէ, կեդրոնական վարժարան գտնուած եղբայրս մի՞նչու ու վերջնականապէս թողած է որդեւորութեան, ու այլ ևս իրեն ծախսերը չպիտի ուղարկէ, որովհետեւ անբարոյական տեսակեր կըլայտէ եղբեր, ու այս իրողութիւնը հօրս բարեկամներն իրեն հաղորդեցին: Այնթապի Ամբերկեան Կոլէջի աշակերտ մը կըսէր. «Կոլէջին մէջ ամեն բանի մէջ յանդուգն աղայ մը կար: Գիշեր մը պառկած ժամանակնիս դիմը դրեցիք որ անգամ մը ննջարանին մէկ ծայրէն միւսը միկ վազէ. ու, ի դարձացումն ամենուս, շուշացաւ կատարելու: Պոլսոյ կայսերական լիւսի (մէթըր սուլթանի) աշակերտ մը, որ Կադըքօյի (Պոլիս) բարձր դասակարգի մը դասակն էր՝ կըպատմէր. «Ամեն շաբաթ օր յետ կէս աւուր ու կըրկնի օրերուն ազատ էինք, եթէ ուղեւոր, դուրս կամ մեր տունն անցնել: Այս միջոցին սիրունիկ աղջկան մը զգլխից դէմքը խեղցաւ առաւ: Սոսալ սիրահարական յարաբերութիւն մշակել անոր հետ, ու կը հաւատացնեմ քեզ, որ քիչ ժամանակէն բանաստեղծական սքանչելի նամակներ կըլղէի իրի: Ու նա ալ ինձ: Բայց, շտապն ըսելով, յետաձուտ դասերէս ետ մնալ սկսայ ու այս տարի ալ չկրցայ դատարան փոխել, որովհետեւ քննադատութեամբ արքայազն լուս էր: Ու այդ տղան այս դէպքը պարծանքով ու անտարբերութեամբ կը պատմէր ինձ, որովհետեւ հարուստ էր: Պոլսոյ Գլխաւոր Երան վարժարանի աշակերտ մը կըսէր. «Ամեն անգամն որ քանի մը հողի մէկ եղած տնօրէնէն հրաման կ'ունէիք դուրս երթալ պատելու համար, կը նախընտրէիք կիլիկիոյ ու աղջկանի մը լաւագոյնը վայր մը, ու սիրունիկ օրերուցայ աշակերտները կընտրէիք՝ փոխաբար ձեռք անոնց համար ներքին ստանալով»:

Այս իրական տղերք կարգացող ամեն դպրոցական անհատ թերեւս ոչինչ համարէ զայն դեռ իւր կիտցած ու տե-

պտին, որով ժպտում են Լէօնարդո-դա-Վինչիի կիլիկիոյ:

Ես ուզում էի բռնել նրա ձեռքերը, բայց նա ինքն առաւ ձեռք: Եւ այսպէս իրար ձեռքից բռնած, երեսներին նշման, անցանք փողոցով: Եւ դիտութեամբ թոյլ տուի, որ նա գնայ աւելի հեռու, որ կողմէն իմ ստուերը: Նա կըրկնի իմ ստուերի վրայ, և ստուերն անայտա-ցաւ:

Երազը՝ ժամանակից էլ շատ արագ է վազում:

Փողոցը, որով գնում էինք, մնում էր նոյնը, ինչ որ էր առաջ՝ զատաշարման լուս և կարմիր վառարկապատի ետեւից երեւցող պարտէզներով: Բայց նրանում կար և մի նոր բան էլ: Անյայտացիլ էր ձիւնը, անյայտացիլ էին կապոյտ գոյնն անդադարձնող փոքրիկ լճերը: Գտնարիս գարուն էր: Ծառերը լիովին զարդարուել էին և թփերը լցուել խորը կօկոններով: Յանկարծ միջեց. Ահա. ևստարիմ քիչ միջոցով մէջ, աների փոքրիկ դռները թուր էին ինչպէս սեռն ծակում և մի ծերունի՝ լեղաւորման երկար լոյսը ձեռնի այստեղ այնտեղ վտարում էր լապտերները:

Մենք կանգնած էինք տան մուտքի առաջ: Այդ այն տունն էր, որտեղ ես շատ վաղուց է, որ այդ տունն արդէն անյայտացիլ է երկրի երեսից իւր պարտիքով, իւր բազմաթիւ թփերով... Մենք կանգնած էինք խաւարի մէջ, մի մեանց ինչ-որ փափսմով էինք, և ժամանակը համարյոք համարյոք առաջ էր վազում կատաղած:

—Իսկ կարմիր վարդը,—հարցնում եմ ես այդ ժպտաւոր ընկեր մէջնմանց այն ժը-

ած շատ մը տեղի գործընկերու բազմաթիւ... Սակայն, ինչ որ ալ ըլլայ, իրողութիւնը սա է որ մեր վարժարաններու անկանոն սխառմանքով ու ծնողաց և ուսուցչաց անհոգութեամբ ժողովուրդը դէպ ի կորուստ դիմելու վրայ է. քանզի այսպէսով վտիտ ու ջղային սերունդ մը ու հիմնական ողբմիտ դաս. աշակերտութենէն դուրս երկտարաբար թիւն մը ունենալով դարաւոր գոյու թիւնին վտանգուելու վրայ է: Ժամանակն է որ ազգը, ամեն անգ, իւր առաջ պարտաւորութիւնը համարէ դպրոցական խնդրոյն լրջօրէն ձեռք դրելու: Որովհետեւ սուրժողի ինքը, իւր դասակները, իւր սերունդն է: Սպառնացած սոյն վտանգէն զատ մեր շուրջն ունենող շատ մը անխուսափելի վտանգներ... սակայն եթէ առաջինին ուղ դարձնենք, բոլոր արտաքին վտանգները պիտի դիմուին: Ուրեմն ինչ ընելու է, որ մեր գաւառները լինին բարեբաւոյ ու սկզբունքի տէր, խղճամբ ու պիտանի. կը պատասխանենք, առ այժմ բոլոր հայաշատ կեդրոններու ցերեկօթիկ վարժարանները վերածել գիշերօթիկների, ոյժ տալ Թուրքիոյ մէջ և ալ ուր որ հարկանքներու բազմաանալոն, յանձնելով առանց կատարելութիւնը ձեռնարկելով խղճամբ ուղղ. վարիչ մարմիններու և երկրպագ ու իրենց պաշտօնին կոչման տէր ուսուցիչներու:

Սոյն մեր առաջարկը թերեւս շատեանք ծիծաղը շարժէ, ու անոր իրականացումն անկեղծիք սեպտիկ: Պէտք է անհապաղ սակայն: 25 մի որ ունեւոր ու բարեկեցիկ ամեն ծնող տարեկան մասնաւոր ծախս մը ունի յատկացուցած իւր գաւառին հազուատին կապուտին, ուտելիքին ու ուտման և այլն և այլն համար: Երբ նա նկատի ունենայ, թէ լաւ ու կարող ձեռքերու տակ իւր դասակը, մաքուր միջնորդակ մը մէջ, առողջ դատարարակութիւն մը պիտի ստանայ, որ մեզ չպիտի գանձէ ոչ անբարոյականութիւնը, ոչ վատութիւնը և ոչ ալ միջավայրի հազարամէկ գայթակղեցուցիչ տեսարաններն ու պարագանքը, չէք կարծիք որ մի աւելին սիրայօժար տայ այդ սուրբ նպատակին համար: Այս պատճառով

—Ո՛հ,—ասաց,—դեռ չէ թաւաճել Տէս, նա արեւն կ'աթեցնելու շափ ծախի է սիրելու, և ես շատ եմ ցանկանում ըրդ տալ: Բայց չեմ համարձակուում: Ո՛հ, չեմ համարձակուում:

Եւ արտաստալից աչքերով նա մեկ նայ իւր ձեռքը և դուրս բերեց վարդը: Գլխի դասն մուտքին ներս թափանցող լոյսը: Ես չկարողացայ պահել ինք ինձ, երկու ձեռքով բռնեցի նրա ձեռքից և վարդը կայցի շրթներս: Գլխի մէջ ազդու բարձրացաւ, աչքերը միջնորդակ, և ամեն ինչ անայտա-ցաւ: Երբ ուղիղ եկայ, ուր ուրիս սիրում էի, կանգնած էր ինձից շատ հեռու, քան առաջ: Նրա կաշուի գոյնը փոխուել էր և բերանի շուրջը մի դառն բաց կապուել: Ես ուզում էի մօտանալ նրան, բայց... յանկարծ նրա և իմ մէջտեղով անցաւ իմ ստուերը:

Ստուերս գործացել էր, վատացիլ: Նմանում էր կարօտութիւնից քաղցածի: Ես ուզում էի նրան մի կողմը առաջադնել, բայց նա ինձանից աւելի ուժեղ էր: Եւ մինչև մենք՝ ես և իմ ստուերը, մնում էին, աւելի հեռուն, հեռուն, լաւաւ մէջ փախչում էր իմ սիրուհին, որը վերջապէս անյայտացաւ, հալուեց՝ ինչպէս անգոյն, աննկատելի մի ամպ:

Ես դուրս եկայ տան մուտքից, և ստուերս հետեւում էր ինձ: Վաղուց էր արդէն, որ այլևս գարուն չկար. ձմեռ էր: Միջնորդայն ամպերն սպիտակ մաքուր ձիւն էին ձորում: Զիւնի բերեց ներս աննկատելի ու անձայն թուրքաւորում էին օդային տարածութեան մէջ: Դեպի ստուերս ես արդէն ատելութիւն ալ ես չէի գգում: Ես ծերացել էի, հիւանդոտ և ամեն, ամեն ինչ մոռացել: Դ. Ա.

կարգի վարժարանի որովհետեւ զանազան գաւառներու անհոգութեամբ ժողովուրդը դէպ ի կորուստ դիմելու վրայ է. քանզի այսպէսով վտիտ ու ջղային սերունդ մը ու հիմնական ողբմիտ դաս. աշակերտութեն

կարգի վերաբերյալ վարժարանները հա-
յառա կողմնակից մէջ հաստատուի ըսի,
որովհետեւ մեր գիւղերն ու գիւղաբա-
ղաւորները հիմնականում անհասարակ
գտնութեամբ առկա գտնութեամբ այդ սի-
տեմն աւելի համարած ծրագրով մը հող
տեղերն ալ կընայ մուտ գտնել առկա
առ տակաւ. ձեռք կուտայ որ անգամ
մը գողախարն ու գործը կարելի ըլլայ
ընդհանրացնել յիշեալ կեդրոններու մէջ:
Նոյնքանալիք ու առանց յաւախարհու-
թեան միանգամայն կարելի է երեւակա-
յել այս գիւղերը ինքնուրու արտադրելիք
մեծամեծ բարելոնները: Առաւելին 15
տարւան մէջ պիտի ինքնուրու բարելո-
նել փոխուած, առողջ ու բարեկեցիկ նոր
սերունդ մը: Ուստի պէտք է հոգուով
մարմնով փարել այս գործին, զնկով
բոլոր եկեղեցեաց կրթական գործին
յաւաքայցուցած դրամներն ու այլ տե-
ւորդ հասոյթները, բարեգործական ըն-
կերթեանց դրամները - ինչ է կարելի
է ու մեր հասարակ գտնակարգի ու
կրթական ու ուսումնասէր հարուստնե-
րու ու միջոցաւորներու առատ նուիրա-
բերութիւններն այս առթիւ կազմուե-
լիք յանձնաժողովներու արամադրու-
թեան տակ, ու կը կարծենք թէ գոր-
ծը գլուխ ելած պիտի ըլլայ: Այս խնդ-
րոյ տակի մանրամասնութիւնները կը
թողուի աւելի մանրագէտներու ու կա-
րող մտքերու, որք ընդլայնեն ու զի-
ւորութիւններ ցոյց տան: Մեր ազգային
կարգ մը սնտրի խնդիրները եւ արդ լը-
ծելի խնդիրն այս գործի մասին, յո-
րում միայն մեր երջանկութիւնը կարելի
է խնայել: «Անկարելի է, դժուար է»
չըսենք. համայն աղբիւր աշխուշ է
ու. ձախչանք, որուն անխնայ ջանքից
շատհիւ այսօր թուրքոյ մէջ 8-10 որ-
բանոցներ բացուած են ու աղբիւր իրա-
ւամբ երբեք ապագայ մնացած է անոր:
Թող ամեն աղբիւրն անհատ անոր գոր-
ծունէութեան քառորդին չափ իւր աշ-
խատութիւնն ու գործողութիւնը շինալէ
աղբիւրն այս գործին, ու քիչ ժամանակի
մէջ մեծ հրաշքի մը ակնհաստե պիտի
լինի: Ապա թէ ոչ՝ ամեն բիշ շատ
լըծող խորհող կը նկատէ թէ մեր
ներկայ վարժարաններն անկարող են
սպանաւոր չարագ դէմ դնել ու ազ-
գին յոյսերը պահել: Մեր այս տողերը
ինչ իրականութիւնն ալ չգտնեն, մենք
մնալ վարժարանութիւնն պիտի համարենք
ինչ՝ ծնողներու ու ուսուցիչներու՝ ա-
նոնց անկողնէ արտայայտութիւնները, մէջ
մէջ խթան ու գրգիռ լինին որ յետ այ-
սու դէպ լուրջ ուշադրութիւններ դարձ-
նեն իրենց զաւակաց բարոյականին ու
կրթութեան վրայ. ու այդքանն ալ կը
բաւէ մեզ: Դարձեալ կը կրկնենք. երեւ-
ակցելք անգամ մը թէ փողոցներու մէջ
չըջող, անապատ ու վատ հանգամանք
ներու ենթակարգուող ու ցերեկօթիկ վար-
ժարաններ յաճախող անկրթ ու աշակերտ:
Ներ ու աղքատները երբ մէկն կը գլու-
նուին գիւղերէ ի վարժարաններու մէջ,
աղբիւր ինչ մեծ բարեք ու բարոյաւո-
րութիւն է յայտնաւոր, ու հայութեան ե-
րեւակայած ամեն երջանկի թռչններն
իրականացած պիտի չըլլան միթէ, հիմ-
նական ինչպէս որ հայութեան ա-
պագայի մութ հորիզոնին վրայ լուսա-
շողող աստղերու երամները պիտի փայ-
լին:

Սիւրաք

Նիկոլայ (Գիւրգոս)

ԳՐԱՆԻՒՆ

Երեկ երեկոյ, սեպտեմբերի 8-ին, ՂԵ-
հափառ Նաթորիկոսը Գարսի երեւ
թուրով մեկնեց: Այնքանագործող, այն
տեղից ու. էջմիածին վերադառնալու հա-
մար: — Գեորգիսը դուրս ծրագրում է բա-
նալու պոլիտեխնիկական մի ինստի-
տուտ, որ կունենայ մի բոլորովին նոր-
առաւարկան բաժանմունք, եւ բարձրական,
մետալուրգիական և նաւաշինարարական

բաժանմունքի հետ միասին: Այս նոր ա-
ռաւարկան կամ անհասարակ բաժան-
մունքը Ռուսիայում կընկերակցանք ըս-
տից հայոց դպրոցի խնամքով մի նոր աղ-
բիւր նպատակը կը լինի երկուստեք
պատրաստել ֆինանսական վարչութեան
գնահատման ճիշդութեան համար: Այդ
նոր ինստիտուտում կընդունուեն գիմնա-
զիտները, ու չափական դպրոցները դա-
սելով այն աւարտողները, որոնցից կը պա-
հանջուի ընտելութիւնն ալ ուսուցիչ ին-
տիտուտ, աշխարհագրութիւնից, պատմու-
թիւնից և ֆիզիկայից: Տնտեսական բա-
ժանմունքը կամ մասնագիտական աւարտող-
ներին կը տա անհասարակ գիտութիւն-
ներին առաջին և երկրորդ կարգի կան-
դիտատի աստիճան և ծառայութեան ի-
րաւունքները համալսարանական կանոնա-
դրութեան ընդհանուր հիմունքով: Այդ
մասնագիտ, ըստ ծրագրի, կը տա գիտ-
նական աստիճաններ, բայց միայն քա-
ղաքատնտեսութեան և ֆինանսական ի-
րաւագիտութիւնից: Ուսման տարեկան
վճարը որոշուած է 100 ր.:

— Պարսից շահը Խանիւն կը վերա-
գառնայ կառքով, չը պատուած բազ-
մաթիւ հեծանքներով: Լրագրերի տեսե-
լով, այդպիսի ճանապարհորդութիւնը
նորին մեծ խեղճութիւն կը նստի մօտ 21/2
միլիոն ֆրանկ և կը տեղի մօտ մի ամիս,
որովհետեւ Մուհամմէդ Երկրորդ ծովից
միանգամայն խուսափում է: Օտտոման
նարին մեծ խեղճութիւն փորձել էր չղբեկա-
ւոր մի փոքրիկ գրօսանք կատարելու,
բայց հենց որ չղբեկաւոր մանկ էր բաց
ծովը, շահը հրամայել էր յետ դառնալ:
Եւ ահա, փոխանակ ծովով ճանապար-
հորդելու 36 ժամ, նա մի ամբողջ ամիս
և ահագին գումարներ է դնում, միայն
թէ ծովի ելքը տեսած չլինի:

— Թիֆլիսի քաղաքագլուխ պ. Գ.
Շաւիշուկեանն արտասահմանից վերա-
դառնալու Թիֆլիս և վերադառնալու իւր
պաշտօնը:

— Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւ-
նը հաստատուի է հանգուցեալ Նաւալիս
Օրիօնի գերեզմանի վրայ, Վերայի
հայոց գերեզմանատանը, արձան կանգ-
նացնելու համար լինելիք մրցութեան
ծրագրերը: Հանգուցեալ Թիֆլիս քաղա-
քին կտակով նուիրել է մի տուն և քա-
ղաքային, որոնց եկամուտը պիտի յա-
կացուի դպրոցները օգտին կամ թէ այդ
եկամուտով հայ երիտասարդները պիտի
ուղարկուեն արտասահման տեխնիկական
կրթութիւն ստանալու համար: Երանը
պիտի նստի 4,000 ր.: Երանի ծրա-
գրերը քաղաքային վարչութեանը պի-
տի ներկայացնուեն մինչև այս տարուայ
դեկտեմբերի 1 ի կէսօրուայ ժամը 12-ը:
Առաջին մրցանակը 300 ր. է, երկրոր-
դը — 200 և երրորդը — 100 ր.: Ժուրիին
կտակուի են քաղաքային վարչութիւնը,
երկրային ինժեներներ և իրաւաստները
քաղաքի տեխնիկ, որոնց կը հրահանգէ քաղ-
վարչութիւնը:

— Մոսկուայի երկուեւալ հաստատա-
րութեան և Նրանց օգնականներին մէջ
ժողովարարութիւն է լինում հանգուցեալ
Գր. Ջանչեանի անունով ժողովարարական
գրադարանի հիմնելու համար:

— Մի խումբ գերմանական գրողներ,
«Նով Օր» ի աստիճ, մտադիր են հան-
գուցեալ Գ. Ջանչեանի «Նոյնալական
օգնութեան» նման մի ժողովածու
հրատարակել, որի մի մասնակցից հայո-
ցած արդիւնքը կը յատկացուի գոյ որ-
բանոցներին օգտին:

ՄԵԶ ԳՐՈՒՄ ԵՆ

ՔՆՆՈՒՄ. — Երեկ, սեպտ. 5 ին, այս-
տեղ ստացուեց Բագում շինուելիք ու.
Թադէոս և Բարդուղիմէոս եկեղեցու
պլանը: Հայր գործակալի կարգադրու-
թեամբ, պլանը պ. Սմբատ Տէր. Ստեփա-
նեանի ձեռքով ուղարկեցին Ջամախու
կոնստանտնուպոլիս: Ինչպէս խօսուած է,
չուտով կը կարգուի եկեղեցու շինութեան
գործը:

ՔՆՆՈՒՄ. — Բժիշկ Եսայի Գոհար-
նիսեանը իւր նոր վարձանում կը դուրս
կրնայ յիշատակը յաւերժացնելու համար
խոտոտուի: Իւրաքանչիւր արքի Բանան-
ցի ուսումնարանում իւր հաշուով չորս
որդեգիր պահելու: Բարձրագիտ խնդրա-
տունները ընդունուեցին չորս հոգի, որոնք
ներկայումս յաճախում են ուսումնարան:
Մեղանում այս առաջին դ. պըն է իւր
տեսակի մէջ ցանկալի է, ի հարկէ, որ
պ. Գոհարնիսեանն իւր հետեւողներն ու-
նենայ:

ԳՆԱԶԱՆԻՑ. — Մեր չը կալայ արա-
հարթեում դեռ գիւղացին իւր հունձը
չվերջացած ձիւնը ծածկեց չհնձուած
արտնը: Վերջին օրեր, եղանակն զգա-
լապէս ցրտել է: Երկրի եւ կրում, որ
խաղողը լաւ չհասնի: Քաղաքից ոչ այն
քան հեռու գտնուող սարերի գլխին
ձիւն է նստել: Քաղաքում սկսել է ե-
րանի պալ կենդանիների ժանտախտ:
Կառավարութիւնը հրահող կենդանի-
րին սպանել է տալիս՝ նախապէս վճա-
րելով առաւարտորոշը իւր կենդանու
արժէքը:

ԽՈՋԻՆԻՑ. — Տեղիս ու. Ստեփաննոս
Եկեղեցու ծխախոնքները 3 անգամ ժողով
կայացնելուց յետոյ, վերջապէս, ընտրե-
ցին իրենց համար մի քանակայ ալժ.
Ստեփաննոս և մի քանակայ ալժ. ու. Ս.
Ջանչեանն (Արմաւիր խմբագրուած):

ՍՂԱՆԻՑ. — Երկուշաբթի, սեպտեմբեր
ըն 4-ին, տեղի եկած երկրի (տննոր)
Ջանչեանն մի համբոյ տուեց, մաս-
նակցութեամբ խմբագրու հայկ Տէր. Սա-
տուածաբանացի: Համբոյի առաջին
մասը նուիրուած էր ժողովրդական և
ազգային երգերի, որոնք թուով եօթն
էին: Խումբը բաղկացած էր երկուստեք ու-
րդիներից, որոնց պատրաստել և կուտա-
վարում էր հայկ Տէր. Սատուածաբանու:
Առանձնապէս լաւ երգերն է «Զարթիւր,
սիրտ իմ», «Եկ, սիրտի», «Համարտ աղ-
ջիւր», որ երգեց սալ օր. Բ. Ջանչեանն,
իսկ խումբը՝ «Զիւմ վրին», «Մայր Ա-
րար» երգը: Ջանչեանն և խումբը,
երկրորդ մասն ամբողջովին և զից պ.
Ջանչեանն «Զայն սուր ճիւղով», «Գուրգի»,
«Երեւան», «Երեւանի», «Թաւ շին»
(վրաց.) և ուսուցիչ «Օ! ինչպէս համե-
րին ներկայ գտնուող հայ, ուսուցիչ վրա-
ցի երեսասարգները պարենին ընթերթի
հրաւիրեցին:

ՄԱՍՈՒԼԻ ԵՆՈՒՐԶԵ

Հայ հողերականութեան զանազան
տեղի արարքները մամուլի մէջ յաճա-
խակ արձանագրուելու առթիւ «Արեւ-
ելք»-ը հետեւեալ դիտողութիւններն է
անում.

— Հայ եկեղեցւոյ լուսմիտ և իմաստու
հայրապետները և օրհնակները որոշած են,
թէ երբ մէկը հայ ժողովրդական եկեղեցւոյ
պաշտօնեայ ըլլալ փափաքել, պէտք է որ բոլոր
ժողովուրդը, յատկապէս եկեղեցւոյ, վայել թէ ա-
նկալ արժանի է այդ պաշտօնին, և նոյն իսկ
օծման ընթացքին ժողովուրդը մէջն յայտնուած
հակառակ մէկ ձայն մը անգամ արքայա-
թիւնն ըստ օրինի կարող է արգելաւ կամ
յետաձգել:

Այս պայմաններում մէջ, կը տեսնենք թէ
հասարակական ձայնն ինչ առաջ կէտն ու-
նի մեր եկեղեցականներին ընտրութեան գոր-
ծին մէջ:

Երբ, քանի որ այս ապաւն է, այսինքն
քանի որ հայ աշխարհական իր եկեղեցւոյ
պաշտօնեաները ոչ թէ միայն կը զանազան ի-
րաւունքները որոշուող այլ ինքն իր հանու-
թեամբ ընտրուելու կամ չընտրուելու կրօնական ի-
րաւունքներն ունեն, նոյն այդ պաշտօնեայ
զմէ իր ունեցած գնահատանքը պարզաբար
յայտնուել իրաւունքին ալ անուրանալի կեր-
պով և արքայաթոռին տէր չէ:

Եւ քանի որ կընդունենք, թէ մամուլը հան-
րային կարծիքին թարգմանն է ամենուրեք,
պէտք է խոստովանել թէ եկեղեցական պաշ-
տօնեայ զմէ, ըլլան անոնք քահանայ կամ
վարդապետ, կողմ ամեն բոլոր իրեն արդար
բաժանին ունենալու և ազգային մասնայ մէջ:
Առկա ըսել չէ սակայն թէ ամեն գնահատու
կըլլալ հրապարակաւ այս կամ այն քահանային
զմէ, արդար գնահատ մըն է, բայց քահանայ

և վարդապետ պէտք է մի անգամ ընդ միշտ
համարուի, իւր ազգային մամուլն իրենց զմէ
կողմ դնողներուն արձագանք ըլլալով:
Այդպէս տարրական պարտականութիւն մը
կատարած կըլլայ:

Սակայն եթէ կայ այս խնդրոյն մէջ պար-
տական մը և պատասխանատու մը, առ ալ
մէկ կողմէ կրօնական ժողովը և միւս կողմէ
այս ինչ կամ այն ինչ կրօնականներն զմէ հրա-
պարակաւ յանդիման բողոքող անձն է:

Ամեն երեկոյ մէջ, արդարութեան հսկելու
պաշտօնն օտանանող իշխանութիւնը գործա-
դիր մարմիններու կը խորհուրդ, ոչ միայն ի-
րենց վճիռները գործադրելու տալու, այլ նաեւ
արդարութեան և օրէնքին դէմ գործող-
ները կընտն հանդիման իրենց մատնա իշ ընել
տալու համար: Բիշ մը վեր տեսնեք թէ, հայ
եկեղեցւոյ սուրբ և արքայապետ օրինաց ոգոյն
համաձայն, մեր կրօնական իշխանութիւնը
միշտ ժողովուրդին գործադիր և գործնական
իշխանութեան պէտք ունի, եկեղեցւոյ պաշ-
տօնեայ ընտրութեան գործին մէջ: Արդ, քա-
նի որ ժողովուրդն անարժան կամ յանցաւոր
եկեղեցականները մատնանք ընելու կողմնակ
ալ գտած է, ազգային մամուլը գիտելով, իր
գործադիր իշխանութիւն, այդ մասին ալ իր
պարտքը, զէ կամ աղէկ, կատարելու համար,
կրօնական ժողովուրդը պարտք չէ բոլոր այդ
զանգառաններն արձանագրել, իր կանոնա-
ւոր և օրինաւոր դիմում իր գլխին և
իր ճշմարիտ քննութիւնն մը վերջը իր վճիռը
տալ և արձանագրել, դարձեալ հրապար-
ակաւ, պարզապէս համեմատ, մատնանք ալ
յանցաւոր պատժելու կամ մատնանք յան-
ցաւոր յանձնելու համար հասարակաց դա-
տաստաններն:

Յարգելի կրօնական ժողովն իր այս տա-
րական պարտականութեան մէջ թերեւոյն, դեռ
չառ վարդապետներ կամ օտանողներ պիտի
անհրաժեշտ օրերին, շատ քահանայներ
պիտի կոծեն առանց զգուշելու իրենց ծու-
լանքն լաց ու կոծէ, նոյն իսկ թոյլատրե-
լով... որ իրենց բարեկամներն իրենց հակա-
ռակորդները ալ մը ծնեն, շատ զգուշորդ-
նիք մամուլ անկողմնակալութիւնն պիտի զե-
ծանք այս կամ այն քահանայ բաժանուելու
համար, և շատ մը կարծեցեալ վարձքը բա-
րեկաններ բաց նամակներով զորս ստորագրել
մտածած են՝ թերթերու իրենց կարծածէն շատ
ա եւլ անկողմնակալ ոգին կառնածի պիտի ե-
նթարկեն...

Գրօնականներու զէմ եղած արդար կամ
առարկար բողոքներու մասին իր բռնած ան-
տարբեր ընթացքով, կրօնական ժողովը կա-
ղարէ եկեղեցական պատիւը, զոր պաշտպա-
նու պաշտօնն ունի, կը քաջալերէ շար կրօ-
նաւոր, կը յուսադրուի թերթին և ինքզին-
քին կուտայ կըրտները կրօնական տղա-
րութեան մը որ ոչ միայն կաղ է, ինչպէս
կրօն, այլ նաեւ կար, խալ և համար:

Այն, ինչ որ «Արեւելք»-ն ասում է Գ.
Պոլսի կ. օնական ժողովի մասին, կարե-
լի է ամենայն իրաւամբ ասել նաեւ մեր՝
կողմնակալներու հոգեւոր իշխանութեան
վերաբերմամբ. տարբերութիւն չկայ:

ԳՆԱԶԱՆԻՑ

ԱՆՅՔԵՐԻ ԶԻՆՏՏԱՆՈՒՄ
Ռուսաց գործերը Գիւկինից արդէն ճա-
նապարհ են ընկել դէպի Թիւնիս: Եւ երկու
Պորտ Եւրոպ: Որովհետեւ երկաթուղու
մանջուրեան գիծը նորոգելու համար
հարկ կըլինի բաւականաչափ ոյժեր պա-
հանել, այդ պատճառով գործերը կը զննան
Պորտ-Եւրոպ, իսկ Թիւնիսի մասին և Թա-
րուլում կըլինուեն գործարարներ:

— Ինչպէս հեռագրում են Գիւկինից,
ճափոնական գործերի թիւը Գիւկինից
կը հասնի 65,000 ի: Անդիալները Գե-
կինից կը զգուշացնեն ին 10,000 հոգի.
իտալացիներն ու աստորիացիներն ընդ-
հանուր առմամբ կունենան 7,000 զի-
նուոր:

— Գիւկինից տեղական մարմին մեծ տա-
նութիւնն արդէն հեռացել է Գիւկինից:
— Ամերիկայի կողմնակալութիւնը 10
չոգնեալ ուստի պաշարներ է ուղար-
կել 2 ինստում:

— Ճիշտ չէ համարում «Times»-ի
հարցրած այն լուրը, թէ Ռուսիան Գե-
կինից այս ձմեռ կը պահի 15,000 զի-
նուոր: Թիւնիսի մասին և Թաւրուլում նո-
րից հանուր առմամբ կունենայ ոչ անկի
քան 3 000 հոգի:

— Հեռագրական տեղեկութիւններին հա-
մաձայն, Լի-Հունգ 2 անգը մի քանի հիւ-
պատոսների հետ ունեցած խօսակցու-
թեան ժամանակ ասել է, թէ իրեն լիա-
զօրութիւն է տրուած բանակցելու, բայց

իրաւունք չի տրուած համաձայնելու, որ
պետութիւններին որեւէ հող զիջուի: Լի-
Հունգ 2 անգը գտնում է, որ 2 ինստումն
չի կարող նաեւ մեծ տուգանք տալ:

— Գիւկինից ստացուած տեղեկութիւն-
ներից երեւում է, որ հաշտութեան բա-
նակցութիւնները տեղի կունենան Թիւնի-
սիում:

— Daily Telegraph-ի թերթին թղթա-
կեց հեռագրում է, որ բոլոր պետու-
թիւնները, բայց Անգլիայից և ճափո-
նիայից, արդէն պատասխանել են ու-
սաց յայտագրին: Թէ և պատասխանելի
բաւականութիւնն ընդհանուր առմամբ
միատեսակ է, սակայն իւրաքանչիւր պե-
տութիւն իւր սեպական հիմունքներն է
առաջ բերում, որոնցով կարող է ընդու-
նել Ռուսիայի առաջարկը: Գերմանական
կառավարութեան պատասխանը ոչ մի հա-
կա-առաջարկ չի պարտաւորում. բայց այն
հիմունքը, որ նա բերում է ուսաց յա-
տագրի մէջ յիշուած քաղաքականութեան
զմէ, վերջնական նպատակ ունի փոխա-
դարձ զիջում նախապատրաստելու: Այդ-
տեղի իւր պատասխանի մէջ բացա-
տրում է, թէ ինքը իւր գործը գրել է
Վալդեբրիցի իշխանութեան տակ, ուստի
անհրաժեշտ է համարում ամենից առաջ
ի-անայու ֆիլմարալի կարծիքն այն մա-
սին, թէ որքան նպատակայարմար է Գե-
կինից հեռանալը: Իտալիան անկարելի է
համարում դառնել Գիւկինի իրերի դու-
թեան մասին, մինչև որ այդ մասին դե-
կուրմանը չստացուին Գիւկինի գետնա-
ներից: Ռուսաց յայտագրին ստացող բո-
լոր եթէ պետութիւններն էլ միևնույն
կարծիքն են յայտնում, թէ Գիւկինից ա-
րագ հեռանալը չի նպաստէ իրենց իրա-
կը համարեն, որ պետութիւնները վա-
խենում են: Ամերիկայի պատասխանը
խուսափողական է, բայց կարծում են,
որ նա էլ նպատակայարմար չի համա-
րում նահանջ տալու Ռուսաց յայտագրը,
թղթակցել ասելով, չի խանգարել պե-
տութիւններին համաձայնութիւնը և ա-
մենին չի վստացնել յարաբերութիւն-
ները Գիւկինի ու թերթին միջև:

— Ջանչեանց «Morning Post»-ին հա-
ղորդում են. «Լաւատեղեակ չըլլաններ
անկապած են համարում, որ Լի-Հունգ-
2 անգը Ռուսիային և Գերմանիային ինչ որ
զիջումներ է արել, որ նրանք հեռանան
Գիւկինից: Ռուսիան կը տանայ Մանջու-
րեան, իսկ թէ ինչ է առաջարկուած
Գերմանիային — գեռ ևս յայտնի չէ»:

ՌՈՒՄԻՆԻԱ ԵՒ ԲՈՒԼԳԱՐԻԱ

Ռումինիայի և Բուլղարիայի յարաբե-
րութիւններն աւելի ու աւելի սուր բը-
նաւորութիւն են ստանում մակեդոնա-
կական կոմիտէի պատճառով: Այդ երկու

Типографія А. И. Петрова, Голов. пр., № 12. Телефонъ 387.